

Aan Minister

nota

Vaststelling Programma Ruimte voor de Rivier 2.0

TER BESLISSING

Datum
28 maart 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/75388

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Waterveiligheid

Beslistermijn
1 april ivm startbijeenkomst
RvdR2.0 op 3 april.

Bijlage(n)
4

Aanleiding

Op 22 oktober 2024 heeft u ingestemd met het voorleggen van het Programma Integraal Riviermanagement (IRM) aan de bewindspersonen van LVVN en VRO. Het Programma IRM vormt de start van het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Met deze nota wordt u gevraagd het Programma, incl. de opgestelde reactienota vast te stellen en de Tweede Kamer hierover te informeren met bijgevoegde brief.

Met de vaststelling van dit programma, markeert u de start van het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0), zoals aangekondigd in het Regeerprogramma. Streven is de Kamerbrief uiterlijk 3 april uit te laten gaan in verband met de startbijeenkomst Ruimte voor de Rivier 2.0.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om het programma IRM, incl. de reactienota, vast te stellen en de Tweede Kamer hierover te informeren met bijgevoegde kamerbrief.

Kernpunten

De Minister van VRO en de staatssecretaris van LVVN wordt parallel gevraagd om akkoord. Als coördinerend Minister wordt u gevraagd het programma definitief vast te stellen en de Kamer te informeren.

De basis voor RvdR 2.0 ligt klaar: Programma IRM

Afgelopen jaren is een start gemaakt met de Rijkspartners, provincies, waterschappen en gemeenten om de komende decennia te werken aan een toekomstbestendig Maas- en Rijnsysteem. Dit heeft geresulteerd in het Ontwerp programma Integraal Riviermanagement. Dit ligt na een inspraakprocedure klaar ter vaststelling. Dit programma legt de basis voor het hernieuwde programma Ruimte voor de Rivier 2.0.

Inspraak en advies Commissie MER

Van 31 januari tot 12 maart 2024 heeft het Ontwerp Programma ter visie gelegen. Parallel heeft de Commissie MER een advies uitgebracht op het Ontwerp Programma en bijbehorende Milieueffectrapportage (MER). In haar advies concludeert de Commissie MER dat het MER voldoet en dat geen aanvullingen nodig zijn. Daarnaast benadrukt zij met name het belang om tijdig duidelijkheid te geven over de benodigde ruimte in het rivierengebied voor de verschillende opgaven. De beantwoording van de zienswijzen zijn samen met het advies van de

Commissie MER verwerkt in de Reactienota. Dit heeft niet geleid tot majeure wijzigingen in het programma. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- landbouw, recreatie en delfstoffenwinning worden nader geduid als onderdeel van economische ontwikkeling van het rivierengebied;
- beroeps- en recreatievaart worden expliciet genoemd in plaats van alleen bevaarbaarheid;
- zoetwaterbeschikbaarheid is nadrukkelijker gepositioneerd;
- de gevolgen van verdroging van het riviersysteem zijn verduidelijkt: ook binnendijkse gevolgen voor natuurkwaliteit, landbouw en zettingsrisico's voor bebouwing;

Kamerbrief

In de kamerbrief informeert u de Kamer over:

- de vaststelling van het programma Integraal Riviermanagement (IRM) en de start van het hernieuwde Programma Ruimte voor de Rivier 2.0.
- de scope van RvdR 2.0: het inrichten van het riviersysteem voor zowel hoog- als laagwater met de daarbij horende vijf rivierfuncties (veilige afvoer, bevaarbaarheid, zoetwaterverdeling, ecologische waterkwaliteit en natuur en ruimtelijke economische ontwikkelingen).
- de twee beleidskeuzes die in RvdR 2.0 worden voorbereid, namelijk:
 - afvoercapaciteit en ruimte, van belang voor hoogwatersituaties;
 - rivierbodempligging en sedimenthuishouding, van belang voor laagwatersituaties.

Voor verdere achtergrondinformatie verwijs ik graag naar de nota van oktober die als bijlage is toegevoegd.

Krachtenveld

Het vastgestelde programma Ruimte voor de Rivier 2.0 wordt gedragen door alle betrokken partijen: VRO, LVVN, waterschappen, provincies, gemeenten en de Deltacommissaris. De Stuurgroep IRM (waarin deze partijen zijn vertegenwoordigd¹) heeft op 11 juli 2024 positief geadviseerd over vaststelling van het programma en de reactienota. Via de Deltaprogramma's Rijn en Maas zijn ook koepelorganisaties meegenomen, zoals Koninklijke Binnenvaart Nederland, het Wereld Natuurfonds, LTO en Cascade (brancheorganisatie van delfstoffenwinners; zand en grind uit rivierbed ten behoeve van bouwmaterialen).

Kamerlid Grinwis sprak onlangs in een podcast zijn zorgen uit over ontbrekend budget voor RvdR2.0. Op dit moment is tot 2038 €685 mln beschikbaar. Dit is genoeg om een betekenisvolle eerste stap te zetten.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

28 maart 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/75388

Opgesteld door

DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Rivieren en Deltafonds

Aan

Minister

Bijlage(n)

4

¹ De stuurgroep IRM (nu stuurgroep RvdR 2.0) bestaat uit hoogambtelijke vertegenwoordigers van IenW, VRO, LVVN en Staf Deltacommissaris, twee gedeputeerden en twee dijkgraven namens Bestuurlijk Platform Rijn en Stuurgroep Deltaprogramma Maas, en de Rijnvaartcommissaris.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief RvdR2.0	Brief om de Tweede Kamer te informeren over het vaststellen van het programma IRM en start RvdR 2.0
03	Programma IRM	Het Programma onder de Omgevingswet wat voorligt ter vaststelling.
04	Reactienota IRM	Hierin zijn de reacties die zijn binnengekomen opgenomen en beantwoord.

Datum

28 maart 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/75388

Opgesteld doorDG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Rivieren en Deltafonds**Aan**

Minister

Bijlage(n)

4

Leeswijzer bij onderliggende beslisnota's

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
15-10-2024	Beslisnota hernieuwd programma Ruimte voor de Rivier 2.0	In deze nota staat meer achtergrondinformatie over de inhoud van het programma.

Aan Minister

nota

Hernieuwd programma Ruimte voor de Rivier

TER BESLISSING

Datum
26 september 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/252189

Opgesteld door
Persoonsgegevens
[Redacted]
[Redacted]@minienw.nl

DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Waterveiligheid

Beslistermijn
15-10-2024

Bijlage(n)
3

Aanleiding

Het Regeerprogramma bevat de volgende tekst:

"Rivieren zijn van groot belang voor Nederland, voor goederenvervoer per binnenvaart, zoetwaterbeschikbaarheid, waterberging, industrie, natuur en recreatie. Klimaatverandering en uitslijtende rivierbodems belemmeren de gewenste zoetwaterverdeling over ons land, de bevaarbaarheid van de rivieren en leiden ook tot verdroging in de uiterwaarden en het achterland. Daarbij moet het rivierengebied ook beschermd worden tegen hoogwater. In lijn met het Programma Integraal Riviermanagement zet het kabinet in op een rivierengebied dat klaar is voor de toekomst. Dit wordt uitgewerkt in een hernieuwd programma Ruimte voor de Rivier met maatregelen voor de korte en waar mogelijk lange termijn gericht op herstel van rivierbodems en ruimte voor hoge rivierafvoeren. In 2026 zijn de nationale beleidskeuzes en het type benodigde maatregelen uitgewerkt."

Onder de naam Integraal Riviermanagement (IRM) hebben het Rijk en de regio's Rijn en Maas hard gewerkt aan een toekomstbestendig rivierengebied. Het Ontwerp Programma IRM is in december 2023 door de Ministerraad vastgesteld, lag begin dit jaar ter inspraak, en is voor advies voorgelegd aan de Commissie voor de Milieueffectrapportage (Commissie MER). Voor een samenvatting van het programma kunt u de [Animatie IRM \(januari 2024\)](#) bekijken. Deze vat het programma in 4 minuten samen.

Het Ontwerp Programma IRM moet op korte termijn worden vastgesteld; het bevat de beleidsdoelen voor het aangekondigde hernieuwde programma Ruimte voor de Rivier; maar nog geen nieuwe maatregelen.

Geadviseerd besluit

- A. Instemmen met het voorleggen van bijgaand Programma en de reactienota (n.a.v. inspraak en advies Commissie MER) aan de Minister van VRO en de Staatssecretaris van LVVN, ter accordering.

Daarna komen de stukken bij u als coördinerend minister terug voor definitieve vaststelling en publicatie. Met de vaststelling van dit programma, markeert u de start van het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0), zoals aangekondigd in het Regeerprogramma.

- B. Instemmen met het organiseren van een startbijeenkomst 'Ruimte voor de Rivier 2.0' om de start van dit nieuwe programma te markeren. Bij deze startbijeenkomst worden de betrokken gedeputeerden en dijkgraven die de

regio's Rijn en Maas vertegenwoordigen, Minister van VRO, Staatssecretaris van LVVN en de Deltacommissaris uitgenodigd.

Datum
26 september 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/252189

Opgesteld door
Persoonsgegevens

@minienw.nl

DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Waterveiligheid

Aan
Minister

Bijlage(n)
3

Kernpunten

Van RvdR naar RvdR 2.0: naast hoogwater leidt ook laagwater tot problemen

- **Hoogwater** – Het afgeronde programma Ruimte voor de Rivier (2006-2019) richtte zich op problemen door hoogwater (naar aanleiding van de overstromingen in 1993 en 1995). Waterveiligheid stond centraal. Het nieuwe RvdR 2.0 richt zich op problemen door verwachte extremere rivierafvoeren. Als bij de uitvoering de schop in de grond gaat, dan kunnen mogelijkheden worden benut om ook natuur, recreatiemogelijkheden etc te verbeteren (dit was ook de succesvolle 'dubbeldoelstelling' van het afgeronde RvdR¹).²
 - Hiervoor wordt een nationale beleidskeuze uitgewerkt voor de afvoercapaciteit en ruimte. RvdR 2.0 maakt concreet wat de behoefte aan binnendijkse ruimte is voor de gewenste afvoercapaciteit en afvoerverdeling (hoeveel water moet over welke rivier worden gestuurd).
- **Laagwater** – Sinds 2018 hebben we door klimaatverandering en uitslijtende rivierbodems óók te maken met periodes van extreem lage rivierafvoeren. Dit leidde meermaals tot belemmeringen voor de bevaarbaarheid van rivieren en tot verdroging in uiterwaarden en achterland. Daarnaast belemmerde dit de gewenste zoetwaterverdeling over ons land (steeds minder zoetwater naar het IJsselmeer; meer naar de Waal). Zomers met extreem lage rivierafvoeren laten nu al zien dat we niet zonder water kunnen leven. Daarom richt RvdR 2.0 zich óók op problemen door laagwater.
 - Hiervoor wordt een nationale beleidskeuze uitgewerkt voor de rivierbodem. RvdR 2.0 onderzoekt wat mogelijk en nodig is om de uitslijting te stoppen, en om – waar nodig – de rivierbodem weer omhoog te brengen.

Deze beleidskeuzes voor afvoercapaciteit en rivierbodem zijn erop gericht om de doelen van de in het Regeerakkoord genoemde functies van de rivier (goederenvervoer per binnenvaart, zoetwaterbeschikbaarheid etcetera) zoveel mogelijk te halen. Knelpunten kunnen ertoe leiden dat er moet worden geprioriteerd tussen doelen van functies. Dit is nu nog niet aan de orde.

Urgentie

De extremen van nu worden het normaal van de toekomst. Om te zorgen dat de nodige maatregelen op tijd zijn uitgevoerd, zijn snel keuzes nodig. Dat geldt voor de afvoercapaciteit. En dat geldt zeker voor het herstel van de rivierbodem: dat is een langjarig project waarvoor nu besluiten moeten worden voorbereid en in 2026 moeten worden genomen om zo de bevaarbaarheid en ook de zoetwaterverdeling over Nederland voor de toekomst te waarborgen.

De basis voor RvdR 2.0 ligt klaar: Ontwerp Programma IRM

Afgelopen jaren is een start gemaakt met de Rijkspartners, provincies, waterschappen en gemeenten, om de komende decennia te werken aan een toekomstbestendig Maas- en Rijnsysteem. Dit heeft geresulteerd in het Ontwerp

¹ Verschil: toen stelde het Rijk hiervoor budget beschikbaar; nu is dat er niet. Zowel natuur als ruimtelijke kwaliteit zijn inmiddels gedecentraliseerd.

² Op de korte termijn (2024-2025) gaat naar verwachting de schop in de grond bij vijf projecten die meer ruimte geven aan de rivier. Naast het project in Arcen, waar u op 30 september een bezoek hebt gebracht, betreft dit de projecten Meanderende Maas, Oeffelt, Paddenpol en Lob van Gennep.

programma IRM. Dit ligt na een inspraakprocedure klaar ter vaststelling. Dit programma legt de basis voor het hernieuwde programma Ruimte voor de Rivier. Met het vaststellen van dit programma kunt u een vliegende start maken met de ambities zoals verwoord in het Regeerprogramma, omdat dit programma al de eerste stappen zet om invulling te geven aan het Regeerprogramma.

Stroomlijning uitvoering

RvdR 2.0 richt zich ook op de stroomlijning van nationale uitvoeringsprogramma's met opgaven in het rivierengebied: het doel is om gebiedsgericht samen te werken en vanuit meerdere opgaven in één keer aan de slag te gaan (werk-met-werk maken) als dat nodig is, zonder onnodig lange besluitvormingsprocessen. Zie verder de toelichting in bijlage 1.

Over de beslispunten:

- A. Accordering door MinVRO en StasLNVN en vaststelling door MinIenW: U bent, samen met de minister van VRO en de staatssecretaris van LNVN, het bevoegd gezag voor dit programma. U bent coördinerend minister. Vaststelling dit najaar is van belang omdat publicatie van Programma en Reactienota helderheid moet geven aan de 98 organisaties (mede overheden, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties) die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid tot inspraak. Tot uiterlijk eind maart 2024 konden zij hun zienswijzen kenbaar maken. Het is gebruikelijk dat het Rijk binnen een half jaar met een reactienota aangeeft wat gedaan is/wordt met de inspraak. Uit deze inspraak bleek over het algemeen steun voor het programma, maar ook een grote wens om tempo te maken met het verder uitwerken. In het regeerprogramma is de urgentie van het vervolg ook benoemd. Het vaststellen van dit programma markeert dan ook de start van het Programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Het is daarom van belang om deze fase af te sluiten met vaststelling en aan de slag te gaan met de volgende fase.
- B. Startbijeenkomst: Wij stellen voor om zo mogelijk nog in dit najaar een startbijeenkomst te organiseren om de start van het nieuwe programma Ruimte voor de Rivier 2.0 te markeren. Tijdens deze bijeenkomst kunt u het startsein geven voor het nieuwe programma, samen met uw collega's van VRO en LNVN, de betrokken regionale bestuurders van Rijn en Maas en de Deltacommissaris. Met dit initiatief onderstreept u het belang van nauwe samenwerking tussen genoemde partijen en kunt u laten zien wat uw ambitie is met het rivierengebied.

Krachtenveld

- Het vast te stellen programma IRM wordt gedragen door alle betrokken partijen: VRO, LNVN, waterschappen, provincies, gemeenten en de Deltacommissaris. De Stuurgroep IRM (waarin deze partijen zijn vertegenwoordigd³) heeft op 11 juli 2024 positief geadviseerd over vaststelling van het Programma en de Reactienota. Via de Deltaprogramma's Rijn en Maas zijn ook koepel-organisaties meegenomen, zoals Koninklijke Binnenvaart Nederland, het Wereld Natuurfonds, LTO en Cascade (brancheorganisatie van delfstoffenn-winners; zand en grind uit rivierbed ten behoeve van bouwmaterialen).

³ De stuurgroep IRM bestaat uit hoogambtelijke vertegenwoordigers van IenW, VRO, LNVN en Staf Deltacommissaris, twee gedeputeerden en twee dijkgraven namens Bestuurlijk Platform Rijn en Stuurgroep Deltaprogramma Maas, en de Rijnvaartcommissaris.

Datum
26 september 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/252189

Opgesteld door
Persoonsgegevens

@minienw.nl

DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Waterveiligheid

Aan
Minister

Bijlage(n)
3

- Op dit moment loopt een discussie over schaarse ruimte in Nederland. Het is van belang goed onderbouwd duidelijkheid te geven hoeveel ruimte de rivier in de toekomst nodig zal hebben, zodat dit meegenomen kan worden in het ontwerp van de Nota Ruimte van de Minister van VRO, en ook vastgelegd kan worden in ruimtelijke reserveringen. Dit voorkómt dat mensen gaan wonen op plekken waar de rivier eigenlijk meer ruimte nodig heeft. Met name gemeenten met een woningbouwopgave vragen ook om deze duidelijkheid. Dit geeft urgentie aan de vaststelling van het programma en daarmee aan de vervolgstappen.

Inspraak en advies Commissie MER

Van 31 januari tot 12 maart heeft het Ontwerp Programma ter visie gelegen. Parallel heeft de Commissie MER een advies uitgebracht op het Ontwerp Programma en bijbehorende Milieueffectrapportage (MER). In haar advies concludeert de Commissie MER dat de MER voldoet en dat geen aanvullingen nodig zijn. Daarnaast benadrukt zij met name het belang om tijdig duidelijkheid te geven over de benodigde ruimte in het rivierengebied voor de verschillende opgaven. De beantwoording van de zienswijzen zijn samen met het advies van de Commissie MER verwerkt in de Reactienota. Dit heeft niet geleid tot majeure wijzigingen in het programma. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- landbouw, recreatie en delfstoffenwinning worden nader geduid als onderdeel van economische ontwikkeling van het rivierengebied;
- beroeps- en recreatievaart worden expliciet genoemd in plaats van alleen bevaarbaarheid;
- zoetwaterbeschikbaarheid is nadrukkelijker gepositioneerd;
- de gevolgen van verdroging van het riviersysteem zijn verduidelijkt: ook binnendijkse gevolgen voor natuurkwaliteit, landbouw en zettingsrisico's voor bebouwing;

Financiële consequenties

- De lopende rivierverruimingsprojecten worden voortgezet binnen bestaand budget.
- Voor het programma is in de ontwerpbegroting van het Deltafonds (2025-2038) vanaf 2028 tot en met einde looptijd €685 mln gereserveerd en vervolgens structureel €80 mln/jaar (2039-2050: €960 mln). Vanuit het Mobiliteitsfonds is €100 mln uit de reservering robuuste Hoofdvaarwegen gereserveerd. Hierdoor is tot 2050 € 1,745 mld gereserveerd.
- Op dit moment ligt onder deze raming nog geen uitgewerkt maatregelpakket. Bij het eerste grote besluitvormingsmoment van het programma, op het moment dat er een globale uitwerking van maatregelen is, zal een uitgewerkte raming voor de langere termijn kosten beschikbaar zijn en vindt besluitvorming over budget en financiering plaats. Daarbij worden ook eventuele andere dekkingsbronnen en uitvoeringsopties in beeld gebracht. Maatregelpakketten worden werkendeweg concreet ingevuld (voor periodes van zes jaar) omdat het gedrag van de rivier zich lastig laat voorspellen.
- In de tussentijd gaan we door met een aantal maatregelen dat al gedekt is.
- Met de beschikbare middelen op het DF en MF kan zo een betekenisvolle start van het programma worden gemaakt.

Vervolg

De volgende stap is om het programma vast te stellen, samen met de Reactienota. Als coördinerend minister voor het programma bent u verantwoordelijk voor de

Datum
26 september 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/252189

Opgesteld door
Persoonsgegevens

@minienw.nl

DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Waterveiligheid

Aan
Minister

Bijlage(n)
3

definitieve vaststelling. Als u akkoord gaat, worden het Programma en de Reactienota voorgelegd aan uw collega's van VRO en LVVN.

Daarna worden de stukken aan u aangeboden ter vaststelling, met daarbij een aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer bij het Programma en de Reactienota.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Persoonsgegevens.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Bijlage 1 - Achtergrond programma IRM/Ruimte voor de rivier 2.0	Inhoudelijke achtergrondinformatie over de opgaven in het riviereengebied en het programma IRM / RvdR 2.0
03	Bijlage 2 - Programma Integraal Riviermanagement Start voor Programma Ruimte voor de Rivier 2.0.	Het vast te stellen programma met de in deze nota op hoofdlijnen beschreven inhoud.
04	Bijlage 3 - Reactienota	De vast te stellen reactienota met de reactie op de zienswijzen zoals ingediend door 98 organisaties en op het advies van de Commissie MER.

Datum

26 september 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/252189

Opgesteld door

Persoonsgegevens

@minienw.nl

DG Water en Bodem
Dir. Waterveiligheid, Rivieren
en Zee
Waterveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

3